

Rachel Cusk s-a născut în 1967 și este autoarea mai multor romane: *Saving Agnes* (1993), care a câștigat Whitbread Award pentru roman de debut, *The Temporary* (1995), *The Country Life* (1997), câștigător al Somerset Maugham Award, *The Lucky Ones* (2003), finalist la Whitbread Novel Award, *In the Fold* (2005), *Arlington Park* (2006), finalist la Orange Prize, *The Bradshaw Variations* (2009), *Schiță* (*Outline*, 2014), *Tranziție* (*Transit*, 2016) și *Kudos* (2018). A scris și o piesă de teatru, *Medea* (2015), și mai multe cărți de nonficțiune: *A Life's Work* (2001), *The Last Supper* (2009), *Aftermath* (2012) și *Coventry* (2019). În 2003 a figurat pe lista cu Cei mai buni tineri romancieri întocmită de revista *Granta*.

RACHEL CUSK

TRANZIȚIE

Traducere din limba engleză și note
ADRIANA BĂDESCU

București
2020

Transit

Rachel Cusk

Copyright © 2016 Rachel Cusk

Toate drepturile rezervate

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Tranziție

Rachel Cusk

Copyright © 2020 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Alexandra Diaconescu

Corector: Ionel Palade

Design copertă: Strick & Williams

Fotografie: Hilary Walker / Millenium Images, UK

Prepress copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidrașcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CUSK, RACHEL

Tranziție / Rachel Cusk; trad. din lb. engleză:

Adriana Bădescu. – București: Litera, 2020

ISBN 978-606-33-4644-6

I. Bădescu, Adriana (trad.)

821.111

O astroloagă mi-a scris pe e-mail ca să-mi spună că avea pentru mine vești importante referitoare la evenimente din viitorul meu foarte apropiat. Ea putea să vadă lucruri pe care eu nu le distingeam: detaliile mele personale ajunseseră la cunoștința ei, permițându-i să obțină informații din studiarea planetelor. Și voia să mă anunțe că o tranziție majoră urma să apară în scurt timp pe cerul meu. Perspectiva o entuziasma considerabil, luând în considerare schimbările care s-ar fi putut produce. În schimbul unui onorariu modest, îmi propunea să-mi împărtășească informațiile respective, oferindu-mi astfel prilejul de a le întoarce în avantajul meu.

Își dădea seama – continua femeia în mesaj – că mi-am pierdut direcția în viață și că uneori mi-e greu să-mi înțeleg circumstanțele actuale și să-mi păstrez speranța; simțea că între noi există o conexiune personală puternică, senzație pe care n-o putea explica, însă știa bine că unele lucruri sunt inexplicabile. Într-adevăr, mulți oameni refuză să accepte că există o semnificație anume în cerul de deasupra, dar era convinsă că eu nu mă număr printre aceștia,

deoarece nu am acea credință orbească în realitate care-i determină pe ceilalți să caute explicații concrete. Știa că am suferit destul de mult încât să-mi pun anumite întrebări, la care n-am căpătat încă răspuns. Dar mișcările planetelor formează o zonă de infinite reverberații ale destinului uman: poate că pur și simplu unii oameni nu pot crede că sunt atât de importanți încât să figureze și ei acolo. E trist că în această epocă dominată de știință și de lipsa credinței ne-am pierdut conștiința propriei însemnătăți, adăuga ea. Am devenit cruzi cu noi înșine și cu ceilalți, fiindcă suntem convinși că în esență nu avem nici o valoare. Planetele însă, continua ea, ne oferă nici mai mult, nici mai puțin decât șansa de a ne regăsi credința în grandoa-rea ființei umane: ce plus de onoare și demnitate, de bună-cuviință și responsabilitate am aduce în interacțiunile noastre dacă am crede că fiecare seamăn al nostru are importanța sa la nivel cosmic! În opinia astroloagei, eu înțeleg ce implicații pozitive poate avea acest lucru asupra păcii și prosperității în lume, ca să nu mai amintim și de transformările revoluționare pe care o concepție superioară asupra destinului le-ar aduce vieții noastre personale. Prin urmare, spera să fie iertată pentru că mă contacta în acest fel și mi se adresa atât de deschis. După cum îmi spusese deja, simțea că există între noi o legătură puternică și de aceea se simțise încurajată să-mi vorbească sincer.

Mi s-a părut posibil ca același algoritm computerizat care generase e-mailul s-o fi creat și pe astroloagă în sine: expresiile ei erau prea distinctive, iar această notă distinctivă era prea des repetată; personajul era mult prea evident bazat pe un arhetip uman pentru a fi el însuși om. În consecință, empatia și interesul pe care le manifesta aveau ceva ușor sinistru; și totuși, din aceleași motive, păreau să fie sincere. Un prieten, deprimat în urma divorțului, îmi mărturisise recent că era deseori mișcat până la lacrimi de preocuparea pentru binele și sănătatea lui exprimată în frazeologia din clipurile publicitare și de pe ambalajele produselor alimentare, ca și de glasurile înregistrate din autobuz și metrou, aparent îngrijorate de faptul că el ar fi putut uita să coboare la stația potrivită; simțea chiar ceva înrudit cu dragostea, îmi explicase el, pentru vocea feminină care-l ghida când își conducea mașina și care părea mult mai preocupată de el decât fusese vreodată soția lui. Se preia mult din vocabularul și din informațiile din viața reală, adăugase el, și poate că cvasiumanul devine mai substanțial și mai interpersonal decât originalul, poate că ar trebui să ne așteptăm la mai multă afectivitate din partea unei mașinării decât din partea unui seamăn de-al nostru. La urma urmei, interfața mecanizată este sinteza mai multor indivizi umani, nu a unuia singur. Cu alte cuvinte, ar trebui ca mai mulți astrologi să fi trăit pentru ca femeia care m-a contactat pe mine să fi fost creată. Prietenului

meu i se părea reconfortant că acest cor oceanic nu e derivat dintr-o persoană anume, ci pare să provină de pretutindeni și de nicăieri; este o idee frustrantă pentru mulți, însă pentru el erodarea individualității reprezintă totodată o erodare a puterii de a răni.

Acest prieten, scriitor de profesie, fusese cel care-mi sugerase în primăvară că, dacă mă mutam la Londra având fonduri limitate, era preferabil să cumpăr o casă proastă pe o stradă bună, decât o casă bună într-o zonă proastă. Numai cei foarte norocoși și cei foarte ghinionști au parte de o soartă clară; noi, ceilalți, trebuie să alegem, îmi explicase el. Agentul imobiliar s-a arătat mirat de faptul că-mi însușisem acest sfat înțelept – dacă înțelept era. Din experiența lui, mi-a spus, persoanele creative pun un preț mai mare pe avantajele spațiului și ale luminii, în comparație cu cele ale amplasării. Ele caută potențialul lucrurilor, în vreme ce majoritatea oamenilor tind spre siguranța creată de confortitate, de situațiile în care toate aspectele au fost deja exploatate la maximum – proprietăți a căror atractivitate e dată de simpla sumă a posibilităților epuizate, la care nimic nu mai poate fi adăugat. Ca o ironie a sortii, a continuat el, deși se tem să fie originali, acești oameni sunt obsedați de originalitate. Clienții lui se extaziau chiar și în fața celui mai vag indiciu privind o caracteristică de epocă; ei bine, era de ajuns să te depărtezi puțin de centru ca să ai din abundență așa ceva, pentru doar o fracțiune

din costul inițial. După părerea lui, era un mister motivul pentru care oamenii continuau să cumpere proprietăți în zone ale orașului cu prețuri exagerate, când în cele aflate în plin avânt se găseau adevărate chilipiruri. Și bănuia că adevărata cauză era lipsa de imaginație a clienților. În prezent, îmi spusese el, ne aflăm la un apogeu al pieței; și departe de a-i descuraja pe cumpărători, asta părea să-i incite și mai mult. Era zilnic martorul unor scene de veritabil haos, biroul lui fiind asaltat de oamenii care se înghesuiau să plătească prea mult pentru prea puțin, de parcă însăși viața lor ar fi depins de asta. Fusese la vizionări în cursul cărora se iscaseră scandaluri, condusesse licitații acerbe, caracterizate de o agresivitate fără precedent a licitatorilor, ba chiar i se oferise mită pentru tratament preferențial; și totul pentru proprietăți care, privite în lumina rece a zilei, nu aveau nimic excepțional. Era frapantă disperarea autentică a acelor oameni odată ce se lăsau cuprinși de dorință: îi telefonau din oră în oră ca să afle ultimele vești ori treceau pe la el pe la birou fără nici un motiv; implorau și uneori chiar plângeau; erau furioși acum și spășiți câteva clipe mai târziu, deseori regalându-l cu lungi confesiuni personale. I-ar fi compătimit dacă n-ar fi știut că-și ștergeau din minte întreaga dramă în clipa în care achiziția era finalizată, alungându-și din memorie nu doar propriul lor comportament, ci și pe acela al restului persoanelor implicate. Avusese clienți care

Într-o săptămână îi împărtășiseră cele mai teribile detalii intime, pentru ca o săptămână mai târziu să treacă pe lângă el pe stradă fără nici cel mai mic semn că l-ar fi recunoscut; cunoscuse cupluri care își deșertaseră tot sacul sub ochii lui, văzându-și apoi senine de treabă în cartier. Uneori totuși, în acea integralitate a seninătății lor detecta o nuanță de rușine. În primii ani ai carierei lui profesionale se simțise tulburat de asemenea incidente, dar, din ferire, experiența îl învățase să nu le mai pună la inimă. Înțelesese că, pentru clienții respectivi, el era un personaj întruchipat din pâcla stacojie a dorinței lor, un subiect, ca să zicem așa, al transferului afectiv. Și totuși, dorința în sine continua să-l consterneze. Uneori își spunea că omul își dorește doar ceea ce nu este sigur că poate avea; alteori lucrurile i se păreau mai complexe. În multe cazuri clienții lui recunoșteau că se simțeau ușurați când dorința nu le putea fi împlinită: aceleași persoane care dăduseră năvală în biroul lui și plânseseră ca niște copii fiindcă nu obținuseră o proprietate anume ședea câteva zile mai târziu calme în același birou, exprimându-și recunoștința pentru că nu putuseră s-o cumpere; își dădeau acum seama că n-ar fi fost câtuși de puțin potrivită pentru ele și voiau să știe ce alte locuințe erau disponibile. Pentru majoritatea oamenilor, procesul de găsimă și achiziționare a unei case este unul de o intensă activitate, iar activitatea implică o anume orbire – orbirea fixației. Cei mai mulți

dintre noi recunoaștem dictatul sorții doar atunci când voința ne-a fost secătuită.

Ne aflam în biroul lui când am avut această conversație. Afară, traficul înainta greoi pe strada londoneză cenușie și prăfuită. I-am spus că, departe de a mă îndemna să intru în joc, frenezia pe care mi-o zugrăvisese îmi alungase orice urmă de eventual entuziasm pentru vânătoria de locuințe, instilându-mi dorința de a mă ridica și a pleca imediat. În plus, nu aveam banii necesari pentru a intra într-un război al licitațiilor. Înțelegeam că, în condițiile de piață pe care le descrisese, aveam slabe șanse să găsesc o casă. Concomitent însă, mă revoltam împotriva ideii că persoanele creative, după cum le numise, ar fi trebuit să se lase marginalizate de ceea ce prezentase el politicos ca fiind valorile lor superioare. Folosise de fapt, dacă-mi aminteam bine, cuvântul „imaginație”: cel mai rău lucru posibil pentru o astfel de persoană este să părăsească centrul într-un act de autoprotejare și să se retragă într-o realitate estetică în care lumea exterioară rămâne netransfigurată. Dacă nu voiam să intru în joc, chiar mai puțin voiam să stabilesc reguli noi privind ceea ce putea fi considerat victorie. Mi-aș fi dorit tot ce-și doreau ceilalți, chiar dacă n-aș fi putut obține.

Agentul imobiliar a părut puțin surprins de afirmațiile mele. Nu voise să sugereze, a precizat el, că trebuia să mă las marginalizată. Pur și simplu, credea că aș fi putut obține mai mult pentru banii

mei, și mai ușor, într-o zonă mai puțin râvnită. Își dădea seama că mă aflu într-o poziție vulnerabilă, iar un fatalism ca al meu era ceva rar în lumea în care lucra el. Dacă eram însă hotărâtă să merg în rând cu turma, ei bine, atunci avea ceva să-mi arate. Dosarul se afla chiar în fața lui: locuința revenise pe piață chiar în dimineața aceea, după ce vânzarea anterioară nu se finalizase. Era o casă în proprietatea municipalității, care dorea să găsească imediat un alt cumpărător, iar prețul cerut reflecta acest fapt. Așa cum puteam vedea, mi-a spus el, era într-o stare destul de precară – de fapt, era nelocuibilă. Cu tot entuziasmul lor, majoritatea clienților lui nu s-ar fi atins de ea nici într-un milion de ani. Dacă îi permiteam să folosească termenul, putea spune că era dincolo de orice imaginație; deși, ce-i drept, se afla într-o zonă foarte dezirabilă. Dar ținând seama de situația mea, nu mi-o putea recomanda păstrându-și conștiința curată. Era o proprietate potrivită pentru un dezvoltator sau pentru un constructor, pentru cineva care s-o privească impersonal; problema era că marja de profit era prea mică pentru ca o astfel de persoană să fie interesată.

M-a privit pentru prima dată în ochi și a adăugat că, evident, nu era o locuință potrivită pentru copii.

Câteva săptămâni mai târziu, după ce tranzacția fusese finalizată, am trecut întâmplător pe lângă agentul imobiliar, pe stradă. Mergea singur, cu un teanc de hârtii în brațe și un set de chei agățat de

un deget. Am avut grijă să-l salut, amintindu-mi cuvintele lui, însă el m-a privit absent și a trecut mai departe. Asta se întâmpla pe la începutul verii, iar acum se apropia deja toamna. Remarca despre cruzime a astroloagei mi-a readus în memorie incidentul care, la momentul respectiv, păruse să demonstreze că, orice ne-ar plăcea să credem despre noi înșine, nu suntem altceva decât rezultatul modului în care ne-au tratat ceilalți. E-mailul astroloagei includea un link către astrograma pe care o alcătuisese pentru mine. Am plătit banii ceruți și am citit-o.

L-am recunoscut imediat pe Gerard: șerpuia prin trafic pe bicicletă, în plin soare, trecând fără să mă vadă, cu fața ridicată spre cer. Avea o expresie exaltată care mi-a amintit de dramatismul firii lui și de seara aceea, cu cincisprezece ani în urmă, când șezuse gol pe pervazul ferestrei în apartamentul nostru de la ultimul etaj, cu picioarele atârinate în întuneric, spunându-mi că nu credea că-l iubesc. Singura deosebire notabilă era părul, pe care și-l lăsase să crească într-o coamă de bucle negre, răzvrătite.

L-am revăzut peste câteva zile: era dimineața devreme și de data asta stătea lângă bicicletă, ținând de mână o fetiță în uniformă școlară. Trăisem preț de câteva luni cu el în apartamentul pe care-l deținea acolo și în care, din câte știam, încă locuia. La finele acelor luni îl părăsisem pentru altcineva, fără explicații și fără prea mult formalism, și plecasem din Londra. Vreme de câțiva ani după aceea a continuat să sune din când în când la casa noastră de la țară, și glasul îi părea atât de slab și de îndepărtat, de parcă ar fi telefonat din cine știe ce loc în care fusese surghiunit. Apoi, într-o zi, mi-a trimis o scrisoare lungă de câteva pagini, scrisă de mână, în care părea să-mi explice de ce purtarea mea i se păruse atât de

neînțeles, cât și incorectă din punct de vedere moral. Misiva a sosit în perioada aceea istovitoare de după nașterea primului meu fiu; am fost incapabilă s-o citesc până la sfârșit și mi-am trecut pe răboj încă un păcat prin faptul că nu i-am răspuns.

După ce ne-am salutat și ne-am exprimat uimirea – mimată în cazul meu, dat fiind că-l mai zărisem o dată înainte, fără ca el să mă observe –, Gerard mi-a prezentat-o pe fetița, care era fiica lui.

– Clara, a replicat ea ferm, pe un ton ascuțit și tremurat, când m-am interesat cum o cheamă.

Apoi Gerard a vrut să știe câți ani aveau copiii mei, ca și cum realitatea crudă a paternității ar fi putut fi atenuată dacă eram și eu într-o situație similară. A adăugat că mă văzuse dând un interviu undeva – probabil cu ani în urmă, sincer vorbind –, iar descrierea casei mele de pe coasta din Sussex îi stârnise invidie. South Downs era regiunea lui preferată. Și se mira, a precizat, să mă vadă din nou în oraș.

– O dată am mers împreună cu Clara în South Downs. Nu-i așa, Clara?

– Ba da, a zis fetița.

– Mi-am spus deseori că, dacă aș părăsi Londra, acolo m-aș duce, a continuat Gerard. Diane îmi dă voie să mă delectez cu anunțurile imobiliare, atât timp cât nu merg mai departe.

– Diane e mama mea, mi-a explicat Clara cu demnitate.